

**พฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน :
กรณีศึกษา ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี**
**Community Leaders Behavior Concerning Community Empowerment
Promotion : A Case Study of Amphoe Cha-Am Changwat Petchaburi**

ประสงค์ ลีลา*

Prasonk Leela

ลิขิต กาญจนภรณ์**

Likhit Karnchanaporn

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชน และผู้นำคนอื่นๆ ของผู้นำชุมชน 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของผู้นำชุมชน และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็น ผู้นำชุมชน จำนวน 298 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชนในระดับปานกลาง มีความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชน และผู้นำคนอื่นๆ และพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อจำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพ รายได้ การศึกษา ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งในชุมชนพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05 การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่นๆ ความภาคภูมิใจในตนเองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้ร้อยละ 75.80 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน/ความภาคภูมิใจในตนเอง/ การได้รับ การสนับสนุนจากชุมชน/ การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน/ การมีสัมพันธภาพกับประชาชน และผู้นำคนอื่นๆ ของผู้นำชุมชน

* นักศึกษาริทยาศาสตร์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The purposes of this research were 1) to study level of community empowerment promotion behavior, self-esteem, social support from within the community, external support , relationships with community residents and other community leaders 2) to compare the community leaders' community empowerment promotion behavior as classified by age, marital status, career, income, educational background, official position in the community and length of community leader, 3) to determine self-esteem, social support from within the community, external social support, relationships with community residents and other leaders as predictors of community empowerment promotion behavior. Samples were 298 community leaders in Amphoe Cha-am Changwat Petchaburi derived by multistage random sampling technique. Instruments used to collect data were questionnaires constructed by researcher. Data were analyzed for mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and the Stepwise Multiple Regression Analysis. The results found that :1. Community leaders received external social support at the moderate level, self-esteem, social support from within the community, relationships with community residents and other community leaders and community empowerment behavior were at the high level. 2. Community leaders' community empowerment behavior as classified by age, marital status, career, income, educational background and length of community leader were not statistically significant, while classified by official position in the community were different with statistical significance at .05 3. Relationships with community residents and other community leaders and self-esteem predicted community leaders' community empowerment promotion behavior at the percentage of 75.80 with statistical significance at .001.

Keywords: Community Empowerment Behavior/ Self-Esteem/ Social Support From Community/ Relationship with Community Residents/ Cha-Am's Community Leaders

บทนำ

ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ กระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำของชุมชน ตามความพร้อมของชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลและสร้างกลไกในการปกป้องคุ้มครอง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (กรมการพัฒนาชุมชน, 2549: 52) ความเข้มแข็งของชุมชน เป็นประเด็นสำคัญในฐานะที่เป็นทางเลือกสำคัญหนึ่งในการพัฒนา โครงการพัฒนาต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มุ่งไปสู่การทำให้ประเทศปรับเปลี่ยนไปในลักษณะการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ชุมชนหลายแห่งได้มีการสร้างเกราะป้องกันตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สมาชิกของชุมชนสามารถ

ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมั่นคงและมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพดีโดยอุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540: 8-10) ได้นำเสนอแนวคิด ลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งซึ่งเป็นที่คาดหวังและต้องการ คือ ชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้นในทางกายภาพ ธุรกรรม สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพที่จะร่วมกันแก้ไข ปัญหาของชุมชน รวมทั้งมีอุดมการณ์ ค่านิยมร่วมกัน ทำให้สมาชิกรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมีความผูกพันกับชุมชน โดยชุมชนสามารถควบคุมและจัดการ กับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยอำนาจ ความรู้ และองค์การทางสังคมในชุมชน เป็นกลไกในการแก้ปัญหา โดยอาศัย กระบวนการเรียนรู้ และสร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่างๆ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2541: 54) ได้กล่าวถึงปัจจัย สำคัญในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ การมีทัศนคติ พึ่งตนเองและร่วมมือกัน การเรียนรู้และพัฒนา ผ่านการปฏิบัติร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การเชื่อมโยง เป็นเครือข่าย การมีกลไกสนับสนุนที่เหมาะสม และการมีนโยบายที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความเข้มแข็ง ของชุมชน

การส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนมีหลาย องค์การที่เกี่ยวข้อง องค์การที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริม ความเข้มแข็งในชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำ ชุมชน ที่ทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนกลไกการทำงานของ ชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนด้านการปกครอง การบริหาร การพัฒนา จิตอาสาและสตรี เช่น กำนัน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อาสาพัฒนาชุมชน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน ฯลฯ ซึ่งผู้นำชุมชน เหล่านี้ มีหน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมความเข้มแข็ง ในชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (นภภรณ์ หะวานนท์ และคณะ, 2550: 19) และ ทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน (ประเวศ วะสี, 2536: 54-56)

อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ 5 ตำบล 40 หมู่บ้าน มีผู้นำชุมชน ซึ่งเป็น ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 40 คน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน 440 คน มีคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน 445 คน มี อาสาพัฒนาชุมชน 160 คน และมีสมาชิกสภาองค์การ บริหารส่วนตำบล 80 คน รวมทั้งสิ้น 1,165 คน (สำนักงานปกครองอำเภอชะอำ, 2552: 2-4) มี หน้าที่และบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนจากการประชุมของเจ้าหน้าที่พัฒนา ชุมชนอำเภอชะอำ พบว่า ผู้นำชุมชนเหล่านี้ยังประสบ ปัญหาในการทำงานตามบทบาทหน้าที่คือ ประชาชน ไม่เชื่อถือในความสามารรถ ผู้นำชุมชน ขาดความ ภาควุฒิใจในตนเอง ขาดขวัญและกำลังใจที่จะทำงาน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอชะอำ, 2552: 3) ผู้นำชุมชนมีบทบาทหน้าที่หลายอย่างในชุมชน และ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากภายในและ ภายนอกชุมชน ไม่เพียงพอ การมีสัมพันธภาพ กับประชาชนและผู้ปกครองอื่นๆ ในชุมชนมีเพียงจำกัด ทำให้บทบาทของผู้นำชุมชนขาดประสิทธิภาพและ ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรอันเนื่องมาจาก การที่ ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญของชุมชน ยังมี ข้อจำกัดอยู่หลายประการในการเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะปัจจัยตัว ของผู้นำเองหรือเกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นปัญหานี้ อย่างชัดเจน ผู้วิจัยในฐานะนักทรัพยากรบุคคลของ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนเพชรบุรี จึงสนใจดำเนิน การวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปเป็น ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้นำชุมชนอัน จะนำไปสู่การส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ดีขึ้นเพื่อส่งผลให้ชุมชนและประเทศชาติเกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

(1) เพื่อศึกษาระดับ พฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่นๆ ของผู้นำชุมชน (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จำแนกตาม อายุ สถานภาพ สมรส การประกอบอาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่งในชุมชน และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง (3) เพื่อศึกษาความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่นๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ของผู้นำชุมชนในเขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน อาสาพัฒนาชุมชน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน เขตอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่อยู่ในระหว่างทำการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 1,165 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำชุมชนจำนวน 298 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนด้านการปกครอง 20 คน ผู้นำชุมชนด้านการบริหาร 33 คน ผู้นำชุมชนด้านการพัฒนา 150 คน ผู้นำชุมชนด้านจิตอาสา 47 คนและผู้นำชุมชนด้านสตรี 48 คน ได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973: 725-727) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่ม

ตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือตามระเบียบวิธีวิจัยพร้อมคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยการทดสอบค่าที (t-test) วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ของผู้นำชุมชน

ผลการศึกษา

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีผู้ตอบแบบสอบถามรวม 298 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนด้านการปกครอง 20 คน ผู้นำชุมชนด้านการบริหาร 33 คน ผู้นำชุมชนด้านการพัฒนา 150 คน ผู้นำชุมชนด้านจิตอาสา 47 คนและผู้นำชุมชนด้านสตรี 48 คน ซึ่งส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.6 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 80.5 ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 38.3 โดยมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 51.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44.6 เป็นตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 50.3 และมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมากกว่า 4 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 51.0

2. ผลการวิเคราะห์ ความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การได้รับ

การสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ และพฤติกรรมของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้นำชุมชนอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีความภาคภูมิใจในตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) ผู้นำชุมชนได้รับการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) ผู้นำชุมชนไปรับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) ผู้นำชุมชนมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำชุมชนอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) ผู้นำชุมชนมีพฤติกรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่มีอายุ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกัน พบว่า

ไม่แตกต่างกัน นอกจากตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ตัวแปร ความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ ที่สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่าการมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ ของผู้นำชุมชน สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ร้อยละ 74.90 และความภาคภูมิใจในตนเองของผู้นำชุมชนสามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ร้อยละ 0.9 โดยการมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ และความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ร้อยละ 75.80 และสมการที่ได้จากการวิเคราะห์หาค่าถดถอยพหุคูณ ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ลำดับที่ของตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ	R	R ²	Adj R ²	R ² change	b	Beta	t
1. การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ (X ₄)	.865	.749	.748	.749	.788	.778	20.094***
2. ความภาคภูมิใจในตนเอง (X ₁)	.871	.758	.757	.009	.156	.130	3.356***
Constant = .135	S.E._{est} = .2653		F_{overall} = 462.476***				

***p<.001

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิเคราะห์ความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชน และผู้นำคนอื่น ๆ และพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความภาคภูมิใจในตนเองของผู้นำชุมชนอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$) โดยผู้นำชุมชนมีความภาคภูมิใจในตนเองที่เกี่ยวกับบุคลิกลักษณะของตัวผู้นำชุมชน การเป็นคนที่มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง โดยรู้สึกว่าเป็นคนที่มีประโยชน์ต่อสังคม สามารถทำประโยชน์กับสังคมได้ มีการชื่นชมตนเองว่าเป็นผู้มีความสุขที่ได้ทำงานเป็นผู้นำชุมชนสร้างความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถสร้างความสำเร็จตามความคาดหวัง และมีความสำคัญต่อครอบครัว รู้สึกสบายใจที่ครอบครัวให้อิสระในการดำเนินชีวิต มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการทำงานในชุมชนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ริคแมน และคณะ (Rychkman et al., 1971: 305-310 อ้างถึงใน ภาวณี นาวาพานิช, 2537: 58) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่ออำนาจในตน และประสบการณ์ความสำเร็จ ที่พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองและความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำงาน

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับการสนับสนุนจากชุมชนของผู้นำชุมชน อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ส่วนมากอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) โดยผู้นำชุมชนจะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางด้านอารมณ์

การได้รับกำลังใจจากครอบครัว ความห่วงใยด้านสุขภาพ ความพอใจกับการทำงานในชุมชน การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นการแสดงถึงการมีสัมพันธภาพที่ดี ระหว่างสมาชิกในครอบครัวของผู้นำชุมชน ที่ทำงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคมของ เฮาส์ (House, 1981: 136 อ้างถึงใน วรรณญา มุนินทร์, 2541: 37) ที่เป็นการสัมพันธ์กันตามธรรมชาติ ที่มีความผูกพันใกล้ชิดกัน มีความสัมพันธ์กันอยู่มาก เช่น คู่สมรส ญาติพี่น้อง เพื่อน ส่วนการได้รับการสนับสนุน จากสมาชิกในชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) โดยผู้นำชุมชนจะได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ เกื้อกูลเกี่ยวกับความร่วมมือ และทรัพย์สิน ตามความจำเป็นที่ส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทำให้ผู้นำชุมชนมีพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยความสบายใจ และเสียสละอย่างเต็มที่ต่อการทำงานและแสดงถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชนกับผู้นำชุมชนที่ทำงานเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ จินตนา แวสวัสดิ์ (2546: 65) และ อารีรัตน์ อุทิศ (2539: 33) ที่พบว่า สัมพันธภาพมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$) ซึ่งเป็นการได้รับการสนับสนุนจากองค์กรของรัฐ ($\bar{X} = 3.45$) โดยผู้นำชุมชนได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ เกื้อกูลเกี่ยวกับความรู้และเอกสารต่างๆด้านการทำงานในชุมชน เช่น แบบสำรวจข้อมูล จปฐ.และ กชช. 2 ค. ฯลฯ ที่ส่งผลกระทบต่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่หลักในการพัฒนาชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการ

ส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมทำกิจกรรม หรือให้กำลังใจ แสดงความห่วงใย หรือให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณ และข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยเหตุนี้ผู้นำชุมชนจึงได้รับการสนับสนุนทางด้านต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประภาส ศิลประวีร์ (2531: 76) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำคือ การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.4 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำชุมชนคนอื่น พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) โดยผู้นำชุมชนจะมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้นำชุมชน เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำชุมชนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ อันดี กับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ ในการทำงานชุมชน นอกจากนั้น การสร้างความพึงพอใจและการยอมรับของผู้นำชุมชน เป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากผู้นำชุมชนจะต้องเป็นผู้ที่ทำงานด้วยความเสียสละ ซอบช่วยเหลือชุมชน เป็นบุคคลสำคัญในชุมชน ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ พร้อมกับได้รับการไว้วางใจ และการร่วมมือระหว่างกันของชุมชน ดังนั้นสัมพันธภาพของผู้นำชุมชนกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ ในชุมชน จึงเป็นหนทางที่เกื้อกูลกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุนทร อุทรทวิกร ณ อยู่ธยา (2540: 84) ที่พบว่าสัมพันธภาพและความร่วมมือของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน

1.5 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยผู้นำชุมชนจะมีพฤติกรรมการ

เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการประสานงานเป็นสิ่งที่สำคัญในการทำงานของผู้นำชุมชน และเป็นบทบาทที่มีความสำคัญต่อชุมชนในด้าน การแก้ปัญหาของชุมชนด้วยกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ลักษณะ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2548: 1) และแนวคิดของกรมการพัฒนาชุมชน (2543: 2) ที่ส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้นำและประสานงานให้สมาชิกในชุมชน และให้ผู้นำชุมชนร่วมกัน ปฏิบัติภารกิจของชุมชน ให้บรรลุวัตถุประสงค์และสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา ผู้นำชุมชนในเขต อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตาม อายุ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่งและระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้นำชุมชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งไม่แตกต่างกัน เพราะการทำงานในชุมชน อายุไม่ได้เป็นปัจจัยที่สำคัญ ต่อการทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนที่มีลักษณะพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นเรื่องความรู้และความสามารถของบุคคลที่จะแสดงศักยภาพได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ของชุมชนและตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรสรวง เถาตะกู (2550: 93) และ ยุพาพร สุภาคี (2547: 83) ที่พบว่าความแตกต่างของอายุไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

2.2 ผู้นำชุมชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ

ชุมชน ไม่แตกต่างกัน เพราะว่าการทำงานในชุมชน เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำชุมชนทุกสถานภาพสมรส สามารถปฏิบัติงานในชุมชนได้ โดยไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานในชุมชน เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในชุมชนนั้นๆ สามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำนวยนาถ เอียดสกุล (2550: 93) ที่พบว่า สถานภาพสมรส ไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่

2.3 ผู้นำชุมชนที่มีการประกอบอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไม่แตกต่างกัน เพราะผู้นำชุมชน ทุกอาชีพหลัก หรือประกอบอาชีพต่างกันที่อยู่ในชุมชน สามารถทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ และสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้อย่างดี ไม่เป็นอุปสรรค หรือปัญหาต่อการทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เนื่องจากอาชีพไม่เป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานกับชุมชน ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรสวรรค์ เถาตะกู (2550: 97) ที่พบว่า อาชีพที่ต่างกันสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่แตกต่างกัน

2.4 ผู้นำชุมชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไม่แตกต่างกัน เพราะผู้นำชุมชนในชุมชนทุกคนมีรายได้ไม่เท่ากัน แต่สามารถทำงานในชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เป็นเพราะผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย จึงไม่เดือดร้อนด้านค่าใช้จ่าย สามารถทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริขวัญ ตัณฑ์ไพบูลย์ (2549: 120) ที่พบว่า รายได้ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

2.5 ผู้นำชุมชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไม่แตกต่างกัน เพราะการทำงานด้านการ

เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นั้นไม่ต้องใช้วิชาการระดับสูงแต่ใช้หลักความเสียสละ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และการสร้างศรัทธาด้วยการพึ่งตนเอง การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำชุมชนคนอื่นๆ การประสานงาน การกระตุ้นให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้ และการกระทำต่อสังคม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการพึ่งตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำนวยนาถ เอียดสกุล (2550: 94)

2.6 ผู้นำชุมชนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะการทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน และได้กำหนดบทบาทหน้าที่และขอบเขตการทำงานของผู้นำชุมชนอย่างชัดเจนโดยเน้นการพัฒนาในแนวใหม่ที่ให้ความสำคัญต่อผู้นำชุมชนเกี่ยวกับด้านการพัฒนาชุมชน ตามบทบาทหน้าที่ของตนเองและกำหนดให้ผู้นำชุมชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในชุมชนทุกขั้นตอน เพื่อส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของกรมการพัฒนาชุมชน (2543: 29) ที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.7 ผู้นำชุมชนที่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งต่างกัน มีพฤติกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไม่แตกต่างกัน เพราะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เป็นบทบาทหน้าที่ของผู้นำชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้ง จากหน่วยราชการและประชาชนโดยมีคำสั่งแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษรตามระเบียบทางราชการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในชุมชน ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งใหม่ กำลังอยู่ในช่วงได้เรียนรู้งาน มีความกระตือรือร้นที่จะทำหน้าที่ตามบทบาท เพื่อที่จะทำประโยชน์เพื่อ

ส่วนรวม ในขณะที่ผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติหน้าที่ระยะเวลานานเกิดการสั่งสมประสบการณ์สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สราวุธ วลัยขุพฤกษ์ (2543: 128) ที่พบว่าระยะเวลาการดำรงตำแหน่งไม่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

3. ความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกชุมชน การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน กรณีศึกษา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ มีอำนาจในการทำนายมากที่สุด รองลงมา คือ ความภาคภูมิใจในตนเอง โดยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมของผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ ร้อยละ 75.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการในลำดับที่ 1 มีประสิทธิภาพ ในการทำนายพฤติกรรมของผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ได้ ร้อยละ 74.90 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมของผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .865$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า ผู้นำชุมชน ที่มีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ มากมีแนวโน้มที่มีพฤติกรรมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมากด้วย เนื่องจากการมีสัมพันธภาพที่ดีกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ เป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้ผู้นำชุมชนแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตร อวระกุล (2537: 3) และสุรพล พยอมแย้ม (2548: 17-18) ที่ว่าการมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ มีส่วน

สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะถ้าผู้นำชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ มาก ก็จะทำให้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ได้รับความยอมรับนับถือ นำไปไว้วางใจจากประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ เป็นอย่างดี และจะส่งผลต่อการทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 และสามารถทำนายพฤติกรรมของผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.9 โดยการมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ และความภาคภูมิใจในตนเอง สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมของผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ ร้อยละ 75.80 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมของผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .654$) เพราะว่าเมื่อผู้นำชุมชน มีความภาคภูมิใจในตนเองมากก็มีแนวโน้มที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมากด้วย ซึ่งความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นสิ่งผลักดันส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้นำชุมชนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภาวิณี นาวาพานิช (2537: 58) ที่พบว่า ความภาคภูมิใจมีความสัมพันธ์กับการทำงาน

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า การมีสัมพันธภาพกับประชาชนและผู้นำคนอื่น ๆ ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมของผู้นำในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่การพัฒนาศักยภาพ

จึงควรมีหลักสูตร การฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพในชุมชน เพื่อสร้างทักษะการสร้างสัมพันธภาพกับชุมชนของผู้นำ ซึ่งจะนำไปสู่การมีสัมพันธภาพที่ดีเกิดขึ้นในชุมชนทำให้ชุมชนมีพลังอำนาจด้านการพัฒนาศักยภาพของชุมชน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการณ์เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนโดยให้ตระหนักถึงความรู้สึกในตนเองที่ดี สามารถประเมินตนเองอย่างมีคุณค่าและพึงพอใจในตนเองต่อการทำงานในชุมชน โดยผู้นำชุมชน

ที่ทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ประสบผลสำเร็จและเป็นรูปธรรม หน่วยงานภาครัฐและเอกชนหรือหน่วยงานอื่นๆ ควรมอบรางวัลเชิดชูเกียรติและประกาศเกียรติคุณยกย่องการทำงานของผู้นำชุมชน และสร้างการยอมรับนับถือตนเองในการเป็นผู้นำชุมชน ให้มีการทำงานอย่างตั้งใจ ซื่อสัตย์ สุจริต พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นว่าการทำงานด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่ผู้นำชุมชนปฏิบัติอยู่จะประสบความสำเร็จมีคุณค่าต่อตัวผู้นำชุมชนเองและสังคม โดยยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนเป็นหลักในการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน.(2543). **ผลงานวิจัยและพัฒนาเพื่อการพัฒนาชุมชนเพื่อการสื่อสารชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด.
- _____. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- จินตนา แวสวัสดิ์. (2546). **พฤติกรรมการณ์เป็นพี่เลี้ยงของสมาชิกในครอบครัวที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยวัณโรค : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาญเดช เจริญวิริยะกุล. (2546). **ผู้นำท้องถิ่น กับความเข้มแข็งของชุมชนชนบท.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นภาพรณัฏ หะวานนท์, เพ็ญสิริ จีระเดชากุล และสุรวุฒิ ปัดไธสง. (2550). **ทฤษฎีฐานรากในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ประภาส ศิลประวีร์. (2531). **รายงานเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน.
- ประเวศ วะสี. (2536). **องค์กรชุมชนกับกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน หัวใจของการพัฒนา.** คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.รวมบทความวิชาการพัฒนาสังคม : แนวคิดและปฏิบัติการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์7 (2):54-56.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2541). **แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- พรสรวง เถาตะกู. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเทศบาลตำบลในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาวินี นาวาพานิช. (2537). **ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานความภาคภูมิใจในตนเอง ความวิตกกังวล และปัจจัยทางชีวสังคมบางประการกับแนวโน้มการออกจากงานของพยาบาลจุฬาลงกรณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ยุพาพร สุภาคดี. (2547). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานป้องกันเบื้องต้นเกี่ยวกับโรคเลปโตสไปโรซิสในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่เสี่ยงโรคเลปโตสไปโรซิส จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจิตร อาวะกุล. (2537). **เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วรรษญา มุรินทร์. (2541). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลตนเองของครูวัยหมดประจำเดือน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริขวัญ ตัณฑ์ไพบูลย์. (2549). **การปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตชุมชนของสมาชิกสภาองค์การบริหารงานส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). **ภาวะผู้นำทฤษฎีและปฏิบัติ : ศาสตร์: และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- สุนทร อุทรทวิการ ณ อยุรยา. (2540). **ปัจจัยที่มีผลต่อระบบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานของจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานปกครองอำเภอชะอำ. (2552). **บรรยายสรุปอำเภอชะอำ**. เอกสารประชุมประจำเดือนมีนาคม. เพชรบุรี 3 (3): 2-5.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอชะอำ. (2552). **การประกวดกิจกรรมงานพัฒนาชุมชน**. เอกสารสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชนประจำเดือนมีนาคม. เพชรบุรี 3 (3) : 7.
- สุรพล พยอมแย้ม. (2548). **จิตวิทยาสัมพันธ์ภาพ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บางกอกคอมพิวเตอร์เทรด จำกัด.

- สรารุช วลัยชพฤษ. (2543). **ศักยภาพของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขระดับชุมชน จังหวัดอุดรธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีที่เหมาะสม และนวัตกรรมเพื่อความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อารีรัตน์ อุลิศ. (2539). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของสตรีวัยหมดประจำเดือนอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อุทัย ดุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. (2540). **ระบบการศึกษากับชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคสดีไทย จำกัด.
- อำนาจนาถ เอียดสกุล. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอำเภอบ้านแพ้ว จ.สมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics : An Introduction Analysis**. Tokyo : John Wedther Hill Inc.